

ARTIST *impression*

Ted Noten heeft een immense schare fans over de hele wereld, van privéverzamelaars tot museumconservatoren. Terwijl hij eigenlijk wars is van opsmuk en zijn sieraden lang niet altijd draagbaar zijn.

FOTOGRAFIE *Graciela Rossetto* TEKST *Ellen Leijser*

Wie is Ted Noten?

Ted Noten (1956) is sieradenontwerper.

Waar is zijn werk te zien?

Zijn werk is aangekocht door musea en verzamelaars in binnen- en buitenland. Sinds zes jaar werkt hij onder de noemer Atelier Ted Noten samen met ontwerpers Marcel van Kan, Cathelijne Engelkes en met goudsmid Sandra

Savelli. Ted Noten is dit jaar gastcurator van *Framed 1*, de openingstentoonstelling van het vernieuwde Stedelijk Museum in Den Bosch. Noten kiest, als een zomergast, zijn favoriete kunstwerken en kunstenaars. Naast een aantal eigen werken toont hij eveneens zijn nieuwste serie: *Seven Necessities*. Van 25 mei t/m 8 september. www.tednoten.com en www.sm-s.nl

'Gouden Stapeling' (2012). Ted Noten for Eternity, collector's box.

artist impression

Ted Noten

Van boven naar beneden:
Pig bracelet uit de serie Haunted by 36 Woman (2009). Eerste modellen uit de collectie Seven Necessities (2012). Kyoto ketting van de serie Global Tactile Pieces Volume II (2006). Lady K bag nr.4 van Ted Noten voor Prada. 'Als ik wapens laat vergulden is dat een ode aan de schoonheid van zo'n ding, het is geen ode aan de functie.'

FOTO: ATN

Noten is wars van alledaagsheid en staat bekend als een lastig mens. Iemand die van een potje provoceren houdt. Iemand die vindt dat zijn sieraden niet per se draagbaar hoeven te zijn, een ring in een la is óók mooi. Iemand die zegt dat hij niet van sieraden houdt. In zijn bescheiden atelier in Amsterdam treffen we geen dwarse mopperpot, maar een opgewekte, vriendelijke man die zijn mening onverbloemd verkondigt. Geboren in Tegelen en getogen in Swalmen, als zoon van een directeur van een steenfabriek. Een gezin waar kunst geen rol speelde. 'Gelukkig niet, zeg!', klinkt het uit de grond van zijn hart. 'Kunst was iets voor kerken. Dat theatrale, dat bombastische, dat zie je ook terug in mijn werk. Ik ben mijn ouders dankbaar dat we vroeger nooit naar een museum moesten. Och germ, al die kinderen die nu met hun ouders naar het museum moeten.'

Zijn ouders vonden het dan ook helemaal niets dat hij naar de Rietveld Academie in Amsterdam wilde om sieraden te ontwerpen – als man, ook dat nog. 'Logisch. Mijn god, vanuit Limburg naar het Sodom en Gomorra van het westen. Achteraf ben ik blij dat ik vroeger niets van kunst heb meegekregen, daarom was ik er zo hongerig naar. Zo nieuwsgierig. Toen het vlammetje eenmaal aanging, was ik niet meer te houden.'

Arrogantie van de beeldende kunst

Dat vlammetje ontbrandt in Griekenland. Als tegendraadse tiener trekt Noten drie jaar de wereld rond. 'Best lang ja, maar tijd bestond niet. Ik zoog alles als een spons op, maar ik ging niet met een plan. Ik vermeed ook dingen. In India vermeed ik de Taj Mahal. Alles waar toeristen naartoe gingen, daar ging ik niet heen. Ik was geen toerist, ik was een reiziger. Ach, je kent het wel, ik was een post-hippie. Alles vermijden wat de gewone burger dacht en deed. Het was een mooie tijd, maar uiteindelijk was ik het zat.' En dat is het moment, in 1983, dat hij in Athene een man ontmoet die zelfgemaakte sieraden op straat verkocht. 'Met simpele gereedschappen maakte hij oorbellen van zilver en kraaltjes. Het allermooiste was dat hij zag dat ik amechtig naar hem zat te kijken. Ik was gebiologeerd hoe hij die dingen maakte.'

Hij vroeg of ik het ook wilde leren. En drie dagen later zat ik naast hem, op een fluwelen kleedje. Zo is het begonnen.' En nog altijd heeft hij 'onbegrensde' inspiratie. Hij heeft ook de grenzen van het begrip 'sieraad' opgerekt. Zijn ontwerpen zijn beter te omschrijven als objecten. Noten, met een zucht: 'Ik word wel eens moe van die hiërarchie binnen de kunst. Ooit is er een schisma ontstaan tussen toegepaste en autonome kunst en tot op de dag van vandaag is er nog altijd een soort arrogantie van de beeldende kunst ten opzichte van de toegepaste kunst.'

Niksdingen

'Ik zie mezelf niet als sieradenontwerper. Het beginpunt is een sieraad, dat heeft te maken met tradities en rituelen, maar het einddoel is nooit een mooi, decoratief hebbeding. Er zit altijd wel ergens commentaar, kritiek of discussie bij. Het hoeft ook niet draagbaar te zijn wat mij betreft. Maar probeer dat maar eens uit te leggen aan mensen.' Ga je gang! 'Een sieraad is een medium om mij uit te drukken. Puur een tool. De één kiest voor een wit doek, de ander voor een computer en ik voor een sieraad. En ik probeer het los te koppelen van al die niksdingen. Er zitten zo veel niksdingen aan een sieraad. Wat niksdingen zijn? Kijk naar juweliers, zie wat er te koop is op de sieradenmarkt. Het is allemaal gefriemel en het is klein. Ga liever eens kijken bij galerie Rob Koudijs.' Hij ziet het als zijn verantwoordelijkheid om het sieraad uit de 'alledaagse knelling' te halen. 'Ik kan er namelijk niet tegen als mensen vanuit een hokje denken en blijven denken. Een video kan kunst zijn, een stoel kan kunst zijn, maar, en nu vloek ik één keer (...), met het sieraad is dat nog niet gebeurd.' Hij verheft zijn stem. 'Je kunt toch ook een mooie ring kopen en die één keer omdoen als je met je man naar bed gaat? Je kijkt toch ook niet de hele dag naar een schilderij? Waarom moet een sieraad minstens veertig uur per week rendement opleveren? Hoezo is het zonde als een ring in een la ligt? Dat zijn dingen waar ik mij al jaren kwaad om maak.'

Intens traject

Als Noten in 1995 zijn iconische Turbo Princess maakt, een dode muis met een parelketting, gegoten in acryl en aan een hanger, valt het kwartje. 'Dit was het eerste

stuk waarvan ik dacht: dít wil ik zeggen. En dat duurde dus tien jaar. Als je van de kunstacademie komt, ben je nog geen kunstenaar. Je kunt kunst niet vergelijken met een aandeelhoudertjesopleiding of een bankiersopleiding. Je hebt als kunstenaar niet een handleiding, zoals een bakker die 500 gram meel en 2 gram zout mengt. Kunst is een intens traject, daar heb je jaren voor nodig.' Binnen een week was de muis verkocht aan een verzamelaarster in Chicago. Een paar jaar geleden is Noten bij haar op bezoek gegaan, met in zijn achterhoofd het idee om de muis terug te kopen. 'Het was mijn eerste mooie ding en voordat ik me realiseerde dat ik er tien jaar naartoe had gewerkt, was het weg.' De eigenaresse van de muis was een eigenzinnige vrouw, met een huis barstensvol kunst. 'Geen rijke tuthola, »

Marilyn Bag (2007).
Onder: Trophy Helmet uit de collectie Seven Necessities (2012).

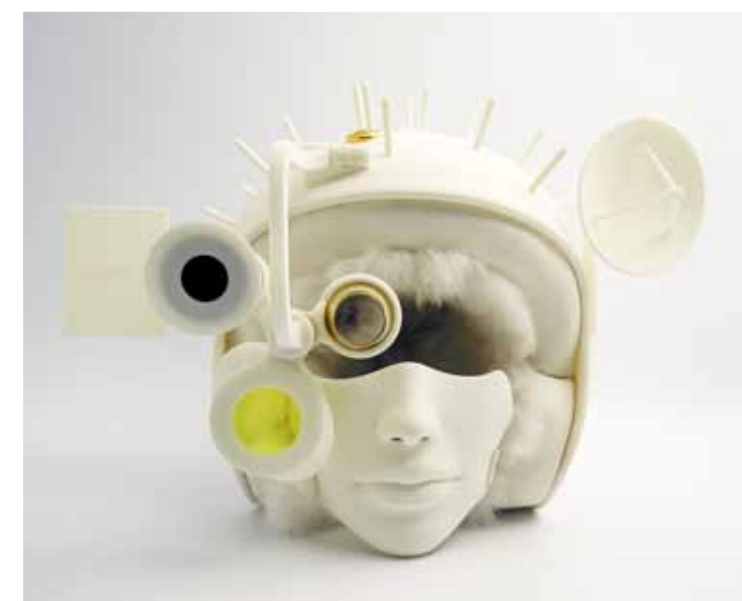

FOTO: ATN

'Achteraf ben ik blij dat ik vroeger niets van kunst heb meegekregen, daarom was ik er zo hongerig naar'

daar was ik blij om. Ik zag de muis en dacht: dat ding hoort hier. Ze had een verzamelwoede, zó mooi, zó eigen. Ze voelde precies wat ik wilde zeggen.' Het in acryl gieten van objecten is lange tijd zijn handelsmerk. Prachtig zijn de 'pistolentasjes'. Enorme eyecatchers: prikkelend, spannend, aibaar en sensueel.

Kind van deze tijd

De Hollywoodachtige glitter and glamour-uitstraling van dat werk staat in schril contrast tot zijn nieuwste ontwerpen. Met een jongensachtige grijs: 'Na een jaar of zeven acryl gieten ben ik ermee gestopt. In die zin ben ik een kunstenaar. Het is niet alleen de geest die moet tegenwerken, ook het materiaal moet weerstand bieden om tot iets nieuws te komen. Als je van tevoren weet wat de uitkomst is, dan hoeft het eigenlijk niet meer.' Hij haalt zijn schouders op. 'Commercieel is dat niet erg slim, maar ik wil mezelf

voortdurend uitdagen.' Op een goed moment is Noten het werken op de werkbank zat. Hij wilde groot werken, 'wild', en ontdekt hij de mogelijkheden van 3D-printen. Zijn nieuwe series Haunted by 36 Woman en Seven Necessities zijn op de computer ontworpen en vervolgens 3D geprint. Het biedt Noten ongekende mogelijkheden. 'Sceptische collega's zeggen: "ja ja, Noten gaat weer hip doen". Nee, ik ben niet hip, ik ben een kind van deze tijd. Over tien jaar kun je zeggen, ik ben mijn bril beu, ik print even een nieuwe bril. Geweldig toch?!' Vlak voor zijn moeder twee jaar geleden stierf maakte Noten een ring met daarin haar nagelafdrukken en die van zichzelf, zijn broers, hun vrouwen en hun kinderen. Die ring gaat mee zijn graf in. 'Hij ligt nu in mijn toiletten. Ik doe hem soms om, maar eigenlijk houd ik niet van sieraden.'

'Het beginpunt is een sieraad, maar het einddoel is nooit een mooi, decoratief hebbeding'

Atelier van Ted Noten in Amsterdam. **Linkerpagina, met de klok mee:** Ted Noten. Broches Who's Afraid of Red, Blue, Black or Yellow? (2012). Concept in uitvoering. Ringen Be nice to a girl, buy her a ring! (2010).